

CATALONIA

ELS DOS ESPERITS. PER GABRIEL ALOMAR

Hi pensava fa molt de temps. I en aquests dies, quan, en mig del desgavell es-paordit i les irreflexions de la derrota, quasi s'ha perdut per tot-hom la noció de la responsabilitat i senti la paraula *imprevisió* per tot arreu, sem presenta altra volta l problema antic: és possible la previsió historica dels fets?

Aquí tenim, ben aprop i am tota mena de detalls i minucies, un cas dels més importants i trascendentals pera la vida d'una collectivitât: la guerra. Anem, doncs, a veure fins a quin punt la gran lliçó experimental de l'història pot donar-nos l'inducció dels principis que determinen la victòria. Nosaltres pot-ser podem parlar d'això am més independència, ja que no sens pot negar, en aquest cas concret, la previsió de la derrota. I es deu tenir en compte que quan parlem de victòria ns referim sols a la victòria immediata, ja que la victòria definitiva, o sia un avençament positiu pera la vida de la raça, és molt dubtós que pugui atribuir-se al vencedor nominal de la guerra.

Els pobles vencen per la joventut. Aquesta joventut pot ésser física o moral. No cal definir la joventut física. Fonc, per no citar altre exemple, la que produí l triomf dels barbres sobre l'imperi romà i obrí una edat nova modificant de sol-a-rel l'organització social i política de l'època. És la joventut de les races que no estan encara corrompudes i emmetzinades pel poder i l'exagerada riquesa, ni per la consecució de totes les aspiracions d'una societat arribada a l'edat d'or i, per tant, a la decadència. Llur victòria consisteix, més que en la pròpia força, en l'abati-

ment i vellura del contrari. La barreja de les races que, al formar una raça nova, van complementant i perfeccionant les pròpies qualitats, produeix també la joventut física del poble nou.

La joventut moral és la que neix de l'ideal col·lectiu. L'idea nova, l'aspiració assedegada que comença manifestant-se en els tractats de filosofia individual, de protesta contra ls règims establerts i els modos d'existència social que dominen, i en la lírica dels esperits indomits, aïslats en contínua rebel·lió, acaba per conquistar a la fi les masses i passar a ésser el patrimoni nacional, el somni del benestar futur, el punt de mira de tota la raça. Els exemples històrics són innumbrables. Tots els triomfs obtinguts en les guerres religioses foren victòries de l'ideal nou. Amb ell les races semítiques s'enguerraven ràpidament, empeses per l'entusiasme de la fe, aleshores confosa i unida fortament am l'idea de pàtria; el Cristianisme, joventut moral que trobà, per més afavorir son espargiment, l'adolescència física dels pobles barbres, anà ensenyorejant-se en poc temps de tota l'Europa; i la Reforma, darrera protesta de l'esperit mig-èval contra l'neo-paganisme del Renaixement, assegurà en la guerra dels trenta anys son predomini septentrional, retornant a la divisió primitiva dels llatins i germanics, com abans el cisma oriental havia refet la de llatins i grec-eslaus. Amb eixa joventut moral, l'hereu de la Revolució, Napoleó, constituí l'legendari imperi de principis de segle, recorrent el món antic am les tropes de la nova idea igualitària, a les que s'havia ja comunicat la convicció entusiasta d'una obra de redempció i de progrés social. Am la colrada de l'hegemonia germanica acabada d'obtenir, la Prússia de nostres dies vencé al mateix decrepit imperi fran-

cès, retut i esvait per l'acabament de tota sa missió.

Ara bé: en quant a la joventut física, no crec que s'puga presentar un poble on sia més esplendent, més clara i més viril que en els Estats Units d'America. Aqueixa barreja de races que s'els retreu, ha afavorit la formació d'una generació novíssima, a la moderna, am tots els individualismes compatibles amb el caracter tradicional britanic. La falta relativa de tradicions esperoneja l'afany de crear-sen i d'afirmar davant de tots la propria personalitat.

En quant a la joventut moral, hi ha encara molt més que dir. En primer lloc, dels Estats Units ha sortit en el món el crit primer de llibertat, de deslliurament de pobles. Ells donaren l'exemple, i d'ells el prengueren, no sols les altres colònies llurs veïnes, sinó també la política del Vell Món. Els tractadistes anglesos començaren la propagació de l'idea lliberal, i d'aquesta font la begueren els enciclopedistes i els revolucionaris francesos, que pogueren conèixer encara millor lo que representava l moviment de l independència americana per les relacions que l general Lafayette aportà d'aquella terra llunyana. A tot això s'ha d'afegir l'element individualista, dominador i característic en aquell país, qualitat unida intimament a l'esperit de l'època, que s'acosta de cada dia més a la desmembració dels vincles polítics i a la multiplicació indefinida de les patries, molt més que a l'ensomni igualitari dels internacionalistes. Avui ja s tenen en compte fins les més petites diferències ètniques. Endemés, els nombrosos immigrants irlandesos reforçaren, a la confederació americana, l'entusiasme per les emancipacions nacionalistes, i lo que podríem anomenar rivalitat de mons ha iniciat en la política aspiracions com la de Monroe, que senyalen el camí que seguirà l'obra internacional del Nord-Amèrica. Però lo que segurament dona an els Estats Units la superioritat definitiva és la coesió nacional i l'unitat no uniformada de la federació. El llaç de la sobe­rania no

és arbitrari: no s fonamenta en l'atzar de les fronteres o de la configuració geogràfica, ni en el dret tradicional de disposicions, testaments i herències reials, com en els Estats del Vell Món. Allà l'unió és considerada com un avantatge pràctic per a l'exteriorització política i la defensa mutual de pobles amb identitat d'aspiracions actuals i no com una esclavitud imposada en nom de teories antiquades, sostingudes únicament per una corrupció del sentit gramatical de les paraules *patria* i *nació*.

I Espanya?

..... Li

tocà l descobriment i la colonisació de tot un món, i aquesta és l' hora en que no s'ha adonat encara de lo que són colonies, fins a punt d'intentar fer-ne de noves sense l'element indispensable pera tal empresa, és a dir, sense colons. Agotades ses fonts de riquesa, gira ls ulls al caudal venerat de ses tradicions mortes, vol dur al mercat, com a darrera joia venal, tot un passat de vida guerrera i violentadora, i no sospita que les races també envelleixen tant com passa l temps, i les forces van agotant-se en la falta absoluta d'acció i exercici. Arreplega a corre cuita, deixant un regueró de llagrimas i

....., son exercit, i sembla ignorar la superioritat de l'exercit de voluntaris, quan ella mateixa n passejà un, ferest i despiadat, per tota l'Europa, desde Flandes a la Sicília. Creu en la dignitat de la guerra quan tot el món intel·lectual posa l'honor en la llibertat tranquila i en la pau, proclamant, en resum, que l millor modo de fer la guerra consisteix en evitar-la. Té fe en la llegenda infantivola de les nacions militars, i en l'altra llegenda,

....., de la marina espanyola,

..... I aquí
 teniu l'Espanya del dia en guerra amb l'Unió
 americana, sens comprendre que les potencies
 navals historics han estat sempre les
 potencies comercials i de gran marina mercant,
 com Grecia i Cartago en l'Edat Antiga,
 com Genova, com Pisa, com Venecia (que ns
 regalà Lepanto, la darrera de ses grans victories
 sobre ls turcs), com Catalunya, en
 l'Edat Mitjana, i ara com Inglaterra o com
 els Estats Units...

—Ah!—vos diuen.—Però ns resta un
 consol. Hem tingut sempre un ideal, i, per
 tant, una joventut: el quixotisme.—Ho sentireu
 dir a cada passa: Espanya ha seguit una
 vegada més l'esperit de raça i *D. Quijote* ha
 reviscut una altra volta, acudint, desde les
 boires ideals de la llegenda, a *desfer* el
 darrer *entuerto*. I veus-aquí com Espanya,
 sentint-se falta del tot de la joventut fisica de
 que parlavem, se revest de cop amb la joventut
 de l'ideal.

Oh! D. Quijote, heroe sens igual ni
 comparança! I que poc que us coneixen a
 casa vostra! Perquè en veritat se necessita
 un desconeixement absolut de la significació
 idealista de l'immortal personatge pera soste-
 nir semblants coses, i sembla mentida que
 escriptors de vertader merit, d'un idealisme
 distingit, com l'Unamuno, presentin com a
 bandera de futures regeneracions el crit de
Muera D. Quijote! No, cent voltes. Alonso
 Quijano és el que ha de desapareixer. Per
 ventura no sabeu qui era D. Quijote? És, sí,
 el darrer dels cavallers *andantes*, un retratat
 de la magnífica cavalcada d'aquells nobles
 que defensaren l'individualisme aristocratic
 de l'Edat Mitja ofegat pel poder reial absor-
 bent. Lo que era abans mostra de la distinció
 més pura i de la llegítima sang noble, s'havia
 transformat, per atzar dels temps, en ridícula
 parodia; l'entusiasme mistic havia passat a
 esser bogeria. Però la bondat intima d'aquell
 esperit persistia virtualment en l'esperit del
 cavaller de la Manxa, i Cervantes devia sentir
 dins l'ànima l'amargor del contrast entre la

puresa de cor de son heroe ideal i la burla
 amb que havia de contemplar-lo la munió
 estúpida. S'ha sospitat que D. Quijote era
 una caricatura de Carles V. Dificilment se
 trobaria una disimilitut més notable: és la
 comparança del llop amb l'anyell. Precisament
 Carles V degollà a Villalar als darrers Qui-
 jotes.

No: D. Quijote no és la personificació de
 l'idealisme castellà, el qual és en tot fill del
 Renaixement, del *tenorisme*, o sia de l'esperit
 que arreconà pera sempre als Quijotes i té
 sa representació literaria pura, com fa notar
 en Franquesa i Gomis, en aquell *Burlador de
 Sevilla* que recorregué l'món deixant, com a
 fites de son pas, les raons i les virtuts atro-
 pellades i escarnides. Visca D. Quijote!

I pensar que aquesta vegada ha tocat a
 l'enemic el nou paper de D. Quijote? Recor-
 deu-ho. A l'intervenció americana se la
 saludà amb les mateixes exclamacions que
 acullien les intervencions del *Ingenioso Hi-
 dalgo*: «Meterse en lo que no les importa...»
 El cas és igual, i no cabria parlar de la justí-
 cia o injusticia de la causa, perquè l'afany de
 llibertat de D. Quijote no s detenía mai a
 examinar els motius de l'*entuerto*, i els gale-
 rians de Ginés de Pasamonte, models immor-
 tals d'agrahiment, no m deixaran mentir.

Però en la guerra hi ha una altra condi-
 ció historica que observar i tenir en compte
 si s vol judicar bé del resultat final. Aquesta
 és la condició de poble que ataca i de poble
 que s defensa. L'actitut de defensa pot arri-
 bar a contrapesar i vèncer la vigorosa em-
 penta dels pobles plens d'ideal. Pot-ser a la
 divisió entre ls dos elements hispanics de
 principis del segle VIII, gotic i llatí, se degué
 la falta quasi absoluta de defensa contra l'in-
 vasió dels alarbs. En cambi, la defensa orga-
 nizada tot autonomicament per les regions
 espanyoles produí la victoria exclusivament
 civil de Bailen i dificultat, amb la guerra de
 partides, l'avenç de l'exercit més ple d'ideal,
 pot-ser, que ha atravessat el món; si bé
 aquest exercit triomfà després per tots vents,
 fins que, a l'acabament de lo que podria

anomenar-se sa tasca historica, vingué a deturar-lo la joventut d'un altre poble, Inglaterra, ane qui havia arribat l'hora d'omplir sa missió, que ha estat la de completar, am la propagació de l'esperit evolucionista i dels nous metodes positius, l'obra dels primitius revolucionaris.

I veus-aquí com hem pogut contemplar, un davant de l'altre, els dos esperits més oposats que a l'hora d'ara és possible imaginar. Heus-aquí l'esperit d'Espanya, l'esperit de la tradició, vell decrepit amb els ulls girats a l'enrera i baixant el cap oprès i afadigat sota l pès dels anys, retut pel cançament de les jornades guerreses que resisti, en una campanya de centuries, marxant de batalla en batalla i de campament en campament. Aital esperit és, entre tots els de les nacionalitats germanic-llatines, el que menys ha sentit en tot temps el pas de l'idea nova, perquè és el més refractari a tot cambi i el més aferrat a la propria idiosincrasia. Vegi-s sa historia. An aquest esperit tocà la missió casual de colonisar l'America, portant an aquells països sobrenaturals el soroll de l'eterna campanya i arreplegant pera ses tradicions de vell guerrier una esplendida cullita de rondalles per contar als néts decandits i malaltijos, a la vora del braser casolà, en el descans passatger de les futures generacions. Així s'anava preparant una educació colectiva i nacional, que més envant devia dar son fruit. En tot aquell catecisme, replè de les glories barbres i sanguinoses dels Cortés i Pizarro, sols un nom s'hi troba, oblidat i quasi desconegut, que s puga llegir sens ira, i fins i tot am verdadera simpatia: és el del P. Las Casas. I an aquella America, aon l'esperit castellà ha deixat per herencia anacronica les generacions infantivols i *pendencieras* de las republiques hispaniques, ha brotat així mateix l'esperit oposat. La lluita que acabem de veure era fatal, era la de Felip II amb els heretges, la de l'Inquisició amb els tacats d'estrangerisme, l'eterna oposició de lo Vell i lo Nou.

Més amb aquest pseude-idealisme de que parlavem s'ha intentat excusar la follia es-

trambotica de la campanya. A ell s'unia un desconeixement complet de l'istoria i de les condicions en que la lluita anava a entaular-se. En nom d'ell se recordava l'heroisme espanyol de la guerra d'emboscades i partides contra ls francesos de Napoleon,

.....
.....
.....
.....
.....

..... En nom d'aquell fals idealisme se retreia la destrucció dels pells-roges a Nord-America, desconeixent la destrucció molt més completa de la raça indígena a Cuba i a Puerto Rico. A cada moment se parlava i se parla de la llibertat individual (que, per altra part, se veu atropellada diariament am l'esclavitut, moderna, de cada dia més extesa a totes les classes socials, del servei militar forçós), i se desconeix la llibertat colectiva dels pobles. Cada ciutadà és lliure, però la nacionalitat està sotmesa a la convenció arbitraria de l'Estat. Se confonien les relacions individuals am les socials, recordant a totes hores l'obligació moral de contestar a la força am la força, sens tenir en compte l poder del contrari ni l'exit probable de la lluita, «ja que no ho mira el que s veu insultat i atropellat per un més robust i temible», com si l'Estat hagués d'obrar segons les impulsions de cor momentanies de l'individu i no degués posseir la fredor d'un esperit lliure i desproveit de tota irreflexió.

Consemblants ilogismes n'he observat per tot arreu i en totes les qüestions. Hem pogut veure l'Esglesia atiant el foc belic en lloc de calmar-lo i apagar-lo cristianament; hem pogut veure les baralles d'home amb home condemnades com una immoralitat i com una falta a la consideració humana, però no les de collectivitat am collectivitat. Aquesta antinomia, que a mi m'ha semblat sempre monstruosa, he vist després que no he estat l'unic en presentar-me-la com una de les grosses inconseqüencies de nostre dret social inexplicable. I és que afortunadament la raó s'ha obert pas, i a l'hora present, desapareguts els entusiasmes i moltes de les prudents reserves, ha

retornat pera molts el sentit natural de les coses. Alegrem-nos-en i reconeguem que qualche profit, i no dels més despreciables, se pot treure també de la derrota. Convertim-la, doncs, en victòria profitosa; imaginem lo que hauria representat pera Espanya una victòria militar. Tota l'actual organització política s'hauria consagrat definitivament, i hauriem tingut de renunciar a les somniades millores: l'ideologia nova per terra; els afanys d'autonomia i de llibertat progressiva desterrats i plens de descredito;

.....: l'avenç cap a la pau tranquila i desarmada, cap a l'Estat nou, aturat per la victòria de les armes; l'element progressiu sotsmès a l'element conservador; la *marxa de Càdix* fent callar l'himne dels moderns *Segadors*. No és un consol?

Ah, sí! Per de prompte, l'idea ha guanyat certa consideració respectuosa i com de fe de vida, que abans no tenia. No só encara optimista, perquè costa molt d'esser-ho en un Estat aon les lliçons no són escoltades ni donen a ningú llum pera l'avenir. Però pot-ser que la salvació depengui d'aquesta proxima colonització d'Espanya que ara haurem d'empendre, i que tindrà d'esser un xic més radical i profunda que les que feia, per les serranies andaluses, arreconant els bandejats i socavant les darreres despulles de l'Islamisme, el bon rei cortesà Carles III.

Eixa transformació se pot bé que sia perjudicial pera la llegenda de l'Espanya literaria que hem conegut, la dels colors eterns del *Romancero Morisco*, que romanen encara per on-se-vulla, en els cervells plens unicament d'imaginacions brillants, com en els vestits de la gent andalusa; la de les damiseles somniades am *navaja* dins de la mitja, i dels falsos *toreros* de saló, i dels *corregidores* a lo Sancho Pança, i de les *rejas* que veuen a son peu, dins la nit protectora, l'amor i l'assassinat en germanor macabra...

Me sembla que era Jean Lorrain qui s'queixava de no haver trobat, en son viatge a Barcelona, aqueix color local de *parti pris*,

aqueixa Espanya opresa en el romanticisme decadent i estantiç de Dumas pare, sinó l'eterna continuació del món modern, avorrit i uniforme, d'un sol tò, i com un nou *faubourg* de Paris. No sabriem pas fer altre elogi de l'esperit de Catalunya.

S'ha de convence-s de totes aquestes coses. En el triomf del més fort, dels pobles que creixen, tant abominat pels pobles que moren en l'inacció, el *croupissement* i la paràlisi, hi ha sempre un vell fons de justícia i de gran profit social. Hi ha que posar-se a l'altura de la civilització, restablir el veritable equilibri internacional, convertir en victòria moral la desfeta física, darrer triomf del septentrionalisme que tot ho invadeix i va canviant poc a poc els predominis intel·lectuals i, per tant, les hegemonies polítiques.

GABRIEL ALOMAR

Mallorca, 1898

SANT LLUC, PINTOR. PER DANTE GABRIEL ROSSETTI

*L'evangelista Lluc, segons creencia,
fou qui primer va dir: — Oh mestre sant!
L'Art és una oració de cada instant.—
Pogné tal volta l'Art, en sa incipència,*

*dels enganyosos símbols l'apariència
boirosa penetrar, tot vacilant;
més, quan fou clar, nous símbols contemplant,
per ells pregà a l'Eterna Omnipotència.*

*Si al vespre son treball fou menys segur,
si arcans buscà, si va creà obra vana,
sens esperit, am sols la traça humana,*

*pot encara aqueix vespre, quasi obscur,
en l'herba, de genolls, fè una oració
ans que vinga la nit am sa foscó.*

TRADUCCIÓ D'ALFRED OPISSO

STÉPHANE MALLARMÉ. PER JOAN PEREZ JORBA

EL dia 10 d'aquest més va morir en el seu hermitatge d'Héricy el poeta simbolista Stéphane Mallarmé. Aquest va néixer a París en 1842.

Discutit, ponderat, combatut i insultat successivament, en Mallarmé ha vingut vivint, no obstant, en un retraïment complet de la vida mental activa, absolutament contrari i estranger a la direcció moral i social de les masses, de les que sovint ha desdenyat amb franquesa i criteri, el tracte i fins l'aplaudiment.

La seva obra literaria s compon tot just de tres o quatre reculls de poesies, d'alguns fascicles sobre estètica i d'articles publicats en diferents revistes joves. Va col·laborar, al començament, en el *Parnas contemporain*, donant després a l'estampa la seva obra mestra *Après-midi d'un Faune*, i més endavant algun volum de *Poesies*, el poema *Hérodiade* (del que més avall reproduïm un curt fragment), publicant al mateix temps un opuscul titolat la *Nouvelle mythologie*, el *Florilège*, i ara de poc el seu llibre de prosa *Divagations*.

Am tot, intel·lectual i moralment se l'ha tingut de considerar com al veritable capítol del moviment simbolista a França. Les seves incomparables converses sobre qüestions artístiques i literàries, tingudes entre alguns amics triats, són les que en realitat varen influenciar en l'esperit dels escriptors moderns francesos, són les que varen contribuir directament a formar l'ànima dels literats de la nova generació de França.

El seu idealisme poètic i subtil, el seu aristocratism filosòfic i espiritual, originats per una ansia dolorosa d'eternitat i d'absolut, portaven la seva ànima refinadíssima a una regió suprema d'intel·lectualisme i de poesia i d'art, en la que ella s movia i s'estremia sempre isolada i silenciosament, en mig d'un misteri sobrenatural, expandint-hi una potència tant alta d'emoció i una llum tant viva i melancònica, que aquestes arribaven a fer-se perceptibles i sensibles als esperits que s'atu-

raven a espectar-les o experimentar-les, emparant-se del llur cor i deixant la llur intel·ligència ull-presa.

Personalitat profunda i ben original, ànima superior i intensa i escullida, en Mallarmé ha vingut, doncs, sempre vivint en una esfera d'eternitat i d'absolut, conresant idealment i amb fervor els seus ensomniaments metafísics, creant la seva existència interior amb l'ajuda d'una alta i refinada poesia, poblant el seu món intel·lectual amb analogies obtingudes en la contemplació simbòlica de la naturalesa, reflectint l'illusió de l'univers en l'interioritat de la seva ànima. Aquesta semblava revelar quelcom de la de Hamlet, bé que essent més hermetica i misteriosa, més moderna i *metafísica*. D'ella podia l propi Mallarmé expressar:

*Et tu fis la blancheur sanglotante du lys
qui, glissant sur la mer des soupirs qu'elle effleure,
à travers l'encens bleu des horizons pâlis,
monte rêveusement vers la lune qui pleure.*

En Mallarmé i els seus partidaris simbolistes varen entregar-se a un individualisme animic sense fre. Per ell i per ells no ha existit altre món que l llur interior ni més realitat subjectiva ni objectiva que l llur somni i llurs idees. Extremant i enaltint aquesta concepció moral del ser, volent-la traduir en infallible veritat i portar-la al terreny de les aplicacions o de la practica, en Mallarmé i els seus deixebles varen emprendre tots alhora, seguint l'impuls d'una ambició espiritual i noble, una frenètica volada envers les altes i abstractes regions de lo absolut, aon l'existència mortal desapareixia, ont els llurs sers se desfeien de tot voler i de tot desig, on les llurs conciroses ànimes s'eternisaven; i allí elles varen immolar sacrilegament la Vida. Algunes varen ansiar, en un rampell de suprema renunciació, l'anihilament complet del viure en la deslliuradora Mort. S'emancipaven, doncs, en la negació. El material renunciament, el misticisme lliure ls servia pera proclamar l'anarquia ideal, per revoltar-se obertament contra un Destí que ls lligava a la fecunda Terra.

Du sol et de la nue hostiles, ô grief!

poetisa n Mallarmé; i aquesta és en realitat la disposició moral dels simbolistes. Ell mateix, el propi Mallarmé regoneix que

*... c'est comme si dans l'ombre j'innovais
mille sépulcres pour y vierge disparaître.*

Ademés, els simbolistes se varen enamorar perduda i excessivament de lo incognoscible i del misteri. I tot seguit van neixer esoterismes filosòfics i simbolisacions abstractes, donant com a fruit intel·lectual un art incompreensible, intrincat i disolvent. Els simbolistes de la Decadència, com a individualistes que eren, produïen les llurs obres i treballs tant sols per la gaubança pròpia. Del llur art se pot dir amb en Mallarmé:

*Vertige! voici que frissonne
l'espace com un grand baiser
qui fou de maître pour personne
ne peut jaillir ni s'apaiser.*

Per això és que alguns d'ells s'han esborronat i retractat. I per això és que alguns d'ells fan observar l'inconscient monstruositat que els llurs confreres cometien a l'anar furiosament en contra de la gloriosa Vida, a l'establir una mena de dualisme entre l' llur esperit i la Natura. Els ideals dels simbolistes no plauen gens ni mica a la generació que ara tot just despunta, la qual aspira a l'harmonia suprema de la naturalesa, del ser i de les coses, sentint-s'hi impetuosament portada.

El radicalisme estètic, l'independència absoluta de l'ànima den Mallarmé és lo que més ha encisat i més ha conquerit an el jovent d'ara no fa gaire; i és també lo que an els crítics filisteus ha fet considerar obscures, incoerents i esbojarrades les seves obres.

En Mallarmé ha estat l'únic poeta verament revolucionari en poesia. (L'incoherència poètica dels versos den Whitman i den Maeterlinck no és tant transcendent com l'innovació den Mallarmé). Separant-se del concepte purament literari en que s'ha tingut la poesia fins avui, consistint en representar els

sentiments, les idees i les coses per medi de figures o de noms (en els quals l'artista marca sempre l'imprompta personal de la seva ànima i de la seva sensibilitat), en Mallarmé entén que la poesia pura o absoluta no més té de suggerir les coses amb estats d'ànima perennes, am sentiments eterns, amb idees generals i abstractes; declara que per això s'ha de preparar una combinació especial am les diferents sonoritats de les paraules, quina musicalitat puga produir l'efecte universal que l poeta s'hagi proposat; ja que utilisant els noms en el seu sentit veritable, aquell personalisa l'art exclusivament, mentres que de l'altre modo aquest últim devé absolutament impersonal (lo contrari de lo que han vingut afirmant els impugnadors den Mallarmé dient que aquest poetisava únicament els propis sentiments i sensacions), i així és com el poeta de l'Apparition venia a entrar en un terreny purament simfonic.

Aquest refinament i aixamplament tant grans en la poesia, que sols en musica ha obtingut en Ricard Wagner, no l'ha pas alcançat de tot en tot ni gaire parcialment en Mallarmé. Aquest refinament profon i anarquic, fora de la revolució sintaxica, ha fet que les seves poesies esdevinguin incompreensibles pera la major part dels literats, els quals parteixen d'un concepte totalment contrari al que té l'autor de l'Après-midi d'un Faune de la literatura. Solament predisposant-se a la suggestió verbal de les seves estrofes és com un hom pot arribar a comprendre i sentir el seu art poetic.

Per això és que n Stéphane Mallarmé, com tot artista innovador, aviat va voler teoritzar el seu art quintaessenciat i enigmatic, va voler induir-ne bentost una filosofia estètica, sentant el següent principi:

«Nomenar un objecte és suprimir les tres quartes parts de la gaubança del poema, la qual se produeix endevinant de xic en xic; suggerir-lo: heus-aquí l somni. És el perfet usatge d'aquest misteri que constitueix el símbol: evocar de mica en mica un objecte pera mostrar un estat d'ànima, o, inversament, escullir un objecte i substreure-n un

estat d'ànima per una serie de desxiframents...»

D'aquí n va neixer, ademés, lo que sen diu el pensament analògic, de que s'ha fet ús en les ideologies metafòriques i decadents.

JOAN PEREZ JORBA

HÉRODIADE

HÉRODIADE

Oui, c'est pour moi, pour moi, que je fleuris, dé-
 Vous le savez, jardins d'amethyste, enfouis [sertel
 sans fin, dans de savants abîmes éblouis,
 ors ignorés, gardant votre antique lumière
 sous le sombre sommeil d'une terre première,
 vous, pierres où nos yeux comme de purs bijoux
 empruntent leur clarté mélodieuse, et vous,
 métaux qui donnez à ma chevelure
 une splendeur fatale et sa massive allure!
 Quant à toi, femme née en des siècles malins
 pour la méchanceté des autres sibyllins,
 qui parles d'un mortel! selon qui, des calices
 de mes robes arôme aux farouches délices,
 sortirait le frisson blanc de ma nudité,
 prophétise que si le tiède azur d'été,
 vers lui nativement la femme se dévoile,
 me voit dans ma pudeur grelottante d'étoile,
 je meurs!

J'aime l'horreur d'être vierge et je veux
 vivre parmi l'effroi que me font mes cheveux
 pour, le soir, retirée en ma couche, reptile
 morcelé sentir en la chair inutile
 le froid scintillement de ta pâle clarté
 toi qui te meurs, toi qui brûles de chasteté,
 nuit blanche de glaçons et de neige cruelle!

Et ta sœur solitaire, ô ma sœur éternelle,
 mon rêve montera vers toi: telle, déjà
 rare limpidité d'un cœur qui le songea,
 je me crois seule en ma monotone patrie
 et tout, autour de moi, vit dans l'idolatrie
 d'un miroir qui reflète en son calme dormant
 Hérodiade au clair regard de diamant...
 O dernier charme, oui, je le sens, je suis seule!...

LA NOURRICE

Madame, allez-vous, donc, mourir?

HÉRODIADE

Non, pauvre aïeule,
 sois calme et, t'éloignant, pardonne à ce cœur dur;
 mais avant, si tu veux, clos les volets: l'azur
 séraphique sourit dans les vitres profondes
 et je déteste, moi, le bel azur!

Des ondes
 se bercent et, là-bas, sais-tu pas un pays
 où le sinistre ciel ait les regards baïs
 de Vénus qui, le soir, brûle dans le feuillage?
 J'y partirais.

Allume encore, enfantillage
 dis-tu, ces flambeaux où la cire au feu léger
 pleure parmi l'or vain quelque pleur étranger
 et...

LA NOURRICE

Maintenant?

HÉRODIADE

Adieu.

Vous mentez, ô fleur nue
 de mes lèvres!

— J'attends une chose inconnue
 ou, peut-être, ignorant le mystère et vos cris,
 jetez-vous les sanglots suprêmes et meurtris
 d'une enfance sentant parmi ses rêveries
 se séparer enfin ses froides pierreries.

APPARITION

La lune s'altruait. Des séraphins en pleurs
 rêvant, l'archet aux doigts, dans le calme des
 vaporeuses, tiraient de mourantes violes [fleurs
 de blancs sanglots glissant sur l'azur des corolles.
 — C'était le jour béni de ton premier baiser.
 Ma songerie aimant à me martyriser
 s'enivrait savamment du parfum de tristesse
 que même sans regret et sans déboire laisse
 la cueillaison d'un Rêve au cœur qui l'a cueilli.
 J'errais, donc, l'œil rivé sur le pavé vieilli,
 quand, avec du soleil aux cheveux, dans la rue
 et dans le soir, tu m'es en riant apparue,

*et j'ai cru voir la fée au chapeau de clarté
qui jadis sur mes beaux sommeils d'enfant gâté
passait, laissant toujours de ses mains mal fermées
neiger de blancs bouquets d'étoiles parfumées.*

STÉPHANE MALLARMÉ

MON ANIMA A TON FRONT. PER STÉPHANE MALLARMÉ

*Mon ànima a ton front, en somni... La tardor,
germana quieta, és plena de taques de rossor,
i cap al cel errant de ton gran vel angelic
puges, com a un jardí tot entristit i celic;
fidel, un blanc raig d'aigua suspira vers l'Alzur.
—Vers l'Alzur de l'Octubre eternit, palid i pur,
que guaita ls grans estanyes llanguint-se cada dia
i deixa en l'aigua morta, on la trista agonia
de les fulles pel vent traspasa un camp grisenc,
el sol arrocegant un raig de llum groguenc.*

TRADUCCIÓ DE J. P. J.

BJØERNSON SOBRE L'UNIÓ DE SUECIA I NORUEGA

EN Bjørnsterne Bjørnson ha endreçat una carta oberta a Sir Charles Dilke, estadista anglès, en la qual l'illustre novel·lista i dramaturg noruec fa evident una vegada més la crisi ètnico-constitucional que atravessen els vells pobles de l'Escandinàvia. Diu així:

«El corresponent d'un diari suec a Londres ha fet no fa gaire la següent declaració:

«Sir Charles Dilke ha dit en una *interview* que és democrata radical, però que si fos noruec seria partidari entusiasta de l'unió entre la Suecia i la Noruega.»

«No tinc cap dubte de que si fossiu noruec serieu ardent partidari d'una *aliança* entre la Suecia i la Noruega, i pot-ser també amb la Dinamarca; però dubto molt de que fossiu partidari d'una *unió* entre la Suecia i la Noruega.

»Per això m'permeto fer-vos unes quantes observacions que us presentaran la qüestió d'un modo clar.

»I. L'unió entre la Suecia i la Noruega és una unió *personal*, molt semblant a la que existia entre la Gran Bretanya i Hannover quan ambedós tenien una dinastia en comú. Però la Suecia ha procurat sempre convertir eixa unió *personal* en una unió *real*, però mai amb tanta persistència com ara.

»Per la seva història, el seu caràcter, la seva manera de manejar els seus interessos, amb els noruecs els separa dels suecs una diferència grossa: tot lo gran que l'parentiu de raça pugui permetre. Així compendreu la seva oposició a una unió *real*.

»Si fossiu noruec, no us hi oposarieu també?

»II. A fi i efecte de portar a terme, tant si com no, l'unió *real*, la premsa sueca ns amenaça amb una guerra, i el govern i el Parlament suecs s'apressen a montar armaments grossos. En 1895 els suecs estaven disposats a efectuar a la força la revisió de la Constitució noruega, així com una llei d'unió. En conseqüència d'això la Noruega s'ha vist obligada també a armar-se.

»En circumstàncies com aqueixes, si fossiu noruec, serieu partidari de l'unió?

»III. No fa gaire temps que un diari suec que té molta influència publicava un article amenaçador contra Noruega. Alguns diaris alemanys declararen, i llur declaració fou copiada pels periodics dels països escandinaus, que dit article era inspirat pel rei Oscar. Jo no ho crec. Però, què penseu d'una unió que promou semblants declaracions? De que el rei de Noruega, generalíssim de l'exercit i marina noruecs, ens amenci desde Suecia?

»Si fossiu noruec serieu amic de tal unió?

»IV. El corresponent del diari suec declara que vosaltres participeu de la por que la Suecia té envers la Rússia. La Noruega no ha sigut molestada mai per la Rússia. Ha sigut pensant en Rússia que el Parlament noruec ha proposat tres voltes (i la darrera per unanimitat) la conclusió de tractats d'arbitratge

am les nacions veïnes. Estem completament convençuts de que la Rússia convindria am dita proposició. Però ls acords del Parlament noruec cada vegada han sigut encarpetats pel ministre d'Estat de Suecia, qui, sense estar-hi autorisat constitucionalment, té a son carrec les relacions exteriors de la Noruega. I el Parlament suec, en aquest assumpto, apoia sempre an el ministre d'Estat.

»La veritat és que l poble suec és un poble vell que dubta i el noruec és un poble jove que creu. Els suecs pensen que Rússia vol enganyar-nos; els noruecs creuen que s'estant fent grans esforços per anar dret a un estat de coses superior, i que ls tractats d'arbitratge, si no asseguren la pau, faran dificil la guerra. Els noruecs creuen que la nació que senyali l camí per arribar a la conclusió de tractats d'arbitratge mereixerà l'agrahiment de l'humanitat.

»Si fossiu noruec i veiessiu que ls vostres esforços vers aquell fi fallessin per mor de la unió, continuariu essent partidari d'aquesta?

»V. Els noruecs veuen que sota tals condicions l'unio destrueix son propi objecte, i que en lloc d'esser un apoi, se converteix en un perill. Per això estan pensant seriament en canviar-la per una aliança amb el fill del rei Oscar, proclamant primer al príncep Carles rei de Noruega. Aquest està casat amb una princesa danesa, i la nova dinastia n'uniria dugues, amdugues d'origen noruec, i això aportaria una garantia de bones relacions i aliança lleal.

»Si fossiu noruec no us estimariu més ajudar an aquesta obra que ser amic de l'unio?

BJCERNSTERNE BJCERNSON.»

GABRIEL D'ANNUNZIO. PER JOAN PEREZ JORBA

(Acabament)

EL primer volum dels *Romanzi del Giglio* es va publicar al començament de l'any 1895. *Le Vergini delle Rocce* formen un poema

novelesc de visions angeliques i beatiques, d'imatges prerrafaelesques, de símbols misteriosos i vivents, i de poesia inefable, ideal i alhora *lluminosa*. Barrejada amb el foc abrusador de Santa Caterina, se nota en aquesta obra la delicadesa suau i espiritual den Dante Gabriel Rossetti. En *Le Vergini delle Rocce* desenrotlla la vida ideal i superior de l'ànima, envollada per una atmosfera estetica de misticisme supra-religiós, en mig d'algunes apariencies simboliques de realitat. Aquesta novela poemática deixa entreveure l misteri sobrenatural que plana damunt de la vida i de les coses. Ens ofereix una emocionada contemplació del secret poetic d'unes ànimes somnioses, d'unes ànimes que de tant pures fan l'efecte de lliris mistics. En aquesta obra n d'Annunzio fa psicologia ideal per medi de metafores, descriu poeticament formes espirituals i tradueix estats d'emoció elevada. La prosa en que està escrit aquest llibre és colorida, magnífica i gaire bé ritmada; el llenguatge és impalpable, intangible i suggestiu, am frases de somni que brecen el cor i el pensament.

Claudio Cantelmo, de noble descendencia, és un esperit aristocrata i superior que s'ha format genesicament en les idees den Nietzsche. Professa l culte *individual* de la lliure voluntat; cerca en sí mateix la revelació de tota la potencia dominatriu que nia en el fons de sa substancia, i exalta fins a l'energia suprema la consciencia de la seva vitalitat. Tendeix a convertir-se en el Superhome que s'ha de sobreposar i dominar a la multitud d'ànimes inferiors. Ell arriba gaire bé a establir el consorci entre la voluntat i el pensament; més no podent realisar encara l'afirmació del seu voler en la vida activa, escampa ls fruits del seu esperit i les seves creacions ideals en un cercle limitat. Com en d'Annunzio expressa, en Cantelmo està mogut per «una aspiració ardent cap a la plenitud i la magnificencia de la vida».

La seva voluntat anhela poder obtenir per via d'eleccions i d'exclusions, i per sí mateixa, una obra hermosa i nova dels elements que la vida en ella ha acumulat, com

sens indica en el prolec de *Le Vergini*. Condensant les forces poderoses de la seva voluntat intensa, ara en Cantelmo ansia transformar-les en bellesa viva. «La tua poesia, come la tua volontà, è senza limiti», li diu el Demonico. En Cantelmo, a fi de vetllar la substancia de la seva natura espiritual, s'entrega confiadament, després d'una invocació a Socrates, an el seu Demonico o dimoni familiar, que aquell, segons l'Apologia que d'ell fa Plató, invocava freqüentment en el seu país de Grecia. Aqueixa divinitat *demoniaca* tenia en la liturgia grega un ministeri consemblant al que té l'*angel de la guarda* en la teologia cristiana. Heus-aquí lo que diu en Cantelmo, parlant de Socrates: «E anche mi comunicò la sua fede nel demonico; il quale non era se non la potenza dello Stile non violabile da alcuno e neppur da lui medesimo nella sua persona».

Cantelmo és, doncs, un home que aspira a imposar el seu Jo en la vida. Com Santa Catarina, desitja «gustare e mangiare anime». Tendeix també a crear el tipus escullit i dominador que perfectament encarni l'Superhome. Pera n Cantelmo, com pera n Renan i Seneca, el món «è la rappresentazione della sensibilità e del pensiero di pochi uomini superiori». I ell opina que l'excel·lència del tipus humà ha de consistir en l'aparició de l'home que hereti l'esperit d'una raça que de genitura en genitura s'hagi anat elevat; que ha d'esser el resultat «di una virtù iniziale che per innumerevoli gradi, d'elezione in elezione, giunge alla sua intensità massima e si manifesta ultimamente nella progenie col favore delle *coniunture temporanee*... Il più alto esemplare di coscienza non potrà apparire se non alla cima di una stirpe che si sia elevata nel tempo per un'accumulazione continua di forze e di opere: alla cima di una stirpe in cui sieno nati e si sieno conservati per un lungo ordine di secoli i sogni più belli, i sentimenti più gagliardi, i pensieri più nobili, i voleri più imperiosi». Més pera un estoic com Epictet, l'home noble i superior no és el de la noblesa de la sang, sinó l'ànima virtuosa i el que demostra

més puresa emotiva i més elevació d'idees i de sentiments. Els heroes den d'Annunzio tant sols arriben a una elevació purament pagana, bé que envollada per l'atmosfera septentrional d'un *paganisme místic*. Ve a esser una ansia religiosa de domini i de poder. Darrerament el llatínisme i l'helenisme en ell se pronuncien per via d'una misticitat estètica i sensual.

En Cantelmo, descendent d'una raça imperiosa i noble, ha tingut entre ls seus avis personatges il·lustres i poderoses ànimes. I lo verament nou en aquesta obra és l'invocació que ell dirigeix a un dels seus antepassats, el culte devot i ardent que per aquesta ànima ancestral ell professa. A més d'això, en Cantelmo procura reunir i heretar les més belles qualitats que distingien al seu avi, tot i sobrepujant-les i enlairant-les de continu, pera atenyer el grau suprem d'excel·lència i de poder que li permeti transferir-lo amb orgull i confiança al fill que ell engendrarà més endavant.

«O tu, — egli mi diceva impadronandosi della mia anima col suo magnetico sguardo, — sii quale devi essere.» «— Per te sarò, — io gli diceva, — per te sarò qual debbo essere; poichè io ti amo, o bellissimo fiore di mio sangue; poichè io voglio riporre tutto il mio orgoglio nell' obbedire alla tua legge, o dominatore. Tu portavi in te una forza bastevole a soggiogare la terra, *ma il tuo destino regale non doveva compiersi nel tempo in cui prima apparisti*».

Encara que aspira a afermar-se en la vida continuament, encara que tendeix a lluitar i vèncer en ella sempre, en Cantelmo de moment no pot exercir el seu imperi damunt de les altres criatures: té de concentrar, com abans he dit, la seva acció en una obra que li han inspirat alhora l seu somni i la seva experiència. La divisa intel·lectual den Cantelmo és la següent: «Ridurre in atto sempre tutta la potenza dell' intelletto possibile», tota vegada que està penetrat de l'aforisme del nostre Bernat Metge, el qui afirma que tota substancia intel·lectual és incorruptible, ja que l'acció i creació mentals sempre ten-

deixen, amb un caràcter *idealment* indestruïble, a immortalitzar-se en la memòria de l'Humanitat.

L'empresa a que l'ànima i la voluntat den Cantelmo s'volien consagrar és precisament a la redempció de la Bellesa, és a imposar en el món el culte religiós de l'Art. «Difendete la Bellezza!», encarrega ell als artistes i poetes. «E questo il vostro unico ufficio. Difendete il sogno che è in voi!»

Pera defensar-la és perquè n d'Annunzio, de quina ànima sovint els seus personatges encarnen quelcom; pera posar en acció l seu pensament de deslliurança estètica és per lo que n d'Annunzio ara de poc s'ha fet elegir diputat al seu país. I en Cantelmo no desmaia un instant davant d'aquesta tant difícil i tant hardida empresa. L'home que serva un Ideal, i sovint davant d'aquest vacila, per en Cantelmo l sol fet de dubtar ja suposa impotent debilitat: l'indecisió pot fer perdre en el seu parer tota possibilitat de realització. L'home pensant que davant d'una obra s desalenta, és com l'home creient que a estones dubta: amdós perden la fe. Goethe, am tot i el *Faust*, no dubta, pera abandonar-lo mai, de l'intellectualisme. Els esforços que l'home opera no són tampoc vans: si no deixen una influència ben notoria o *visible*, marquen una influència *sensible* en les generacions futures: l'home d'avui ha heretat una pila de sentiments que havien ocupat les ànimes dels seus avis més antics; i aquesta herència de l'esperit ancestral dormita en lo més íntim de la substància humana.

Cantelmo és un home que durant molt temps ha vingut disciplinant la seva voluntat, ja que, en opinió d'ell, «la disciplina è la *superior virtù* dell' uomo libero... Non credete se non nella *forza temperata dalla lunga disciplina*». Claudi Cantelmo, pera realitzar la seva obra, no tem tampoc, encara que sembli paradoxic, «nè l'infirmità nè la demència nè la morte possedendo questa tutelare fiamma di orgoglio di pensiero e di fede», perquè ell pensa, com Epictet, que l temor de la Mort i de la malaltia no ns deslliura d'elles, sinó que encara ns fa més

esclaus de la seva idea. «La Mort, — deia l'espavilat i malhaurat Soler, — és quelcom que ns ajuda a donar serietat i a afirmar la noblesa en la vida, no quelcom que hagi d'encongir-la ni sisquera pertorbar-la». La millor manera d'afranquir-se en la *vida moral* de tota cosa fortuita, de tota força fatal i cega, és no oposar-hi mai la nostra voluntat impotent.

Exasperat contra l vulgarisme i la democràcia, Claudio Cantelmo fuig de Roma i es retira a una de les seves terres. «Avevo scelto per soggiorno Rebusa, la prediletta delle mie terre ereditarie». La casualitat fa que s trobi allí am dos amics de l'infantesa, fills de l'antiga família noble dels Montaga, quina «grande stirpe moribonda aggiungeva a quel paese di roccia una specie di funebre bellezza». Els germans Oddo i Antonello Montaga van a rebre-l. Tenen l'aspecte «di due prigionieri infermicci, esciti allora allora dal carcere come da un sogno opprimente, turbati e smarriti e quasi ebbri nel primo contatto con la vita estranea». Una poètica atmosfera de decadència lleument els envolcalla. I heus-aquí que amdós queden torbats i sobtats davant del bell espectacle de la primavera sobre ls camps. Sembla talment que una suau rosada plogui en llurs cors afadigats de viure. Claudi, a l'adonar-sen, els diu: «Voi non sapete godere delle cose che la vita vi offre. Mutate un giardino in una carcere per torturarvi».

«Un vapore di poesia si diffondeva per me in quel pomeriggio di febbraio intiepidito dall' alito d'una primavera precoce». I tot d'una, en mig d'aquell gran esbadiament de llum, sels ofereix l'inefable i esplendent bellesa d'un camp rublert de flors. Baixen tots al plegat del carruatge, per cullir-ne algunes, ull-presos i embadalits pel seu penetrant i encisador aroma.

«—Se fossero qui Anatolia, Violante, Massimilla! — esclamò Oddo, a cui s'era comunicata la mia animazione impreveduta. — Ah! se fossero qui!

»E la sua voce esprimeva il rammarico.

»—*Bisogna condurle sotto i fiori*, — disse Antonello dolcemente.